

MATICA HRVATSKIH SINDIKATA NEZAVISNI HRVATSKI SINDIKATI SAVEZ SAMOSTALNIH SINDIKATA HRVATSKE

IZJAVA

SINDIKALNIH SREDIŠNJICA ODGOVORNOJ JAVNOSTI O MJERAMA VLADE RH ZA UBLAŽAVANJE EKONOMSKIH I SOCIJALNIH POSLJEDICA PANDEMIJE COVID-19

Tri reprezentativne sindikalne središnjice povodom mjera Vlade RH za ublažavanje ekonomskih i socijalnih posljedica pandemije COVID-19 obavještavaju i upozoravaju javnost:

Imperativ aktivne, ali i odgovorne uloge Države

Nemamo dvojbi o nužnosti izdašnih fiskalnih stimulansa i drugih državnih intervencija u korist privrednog sektora u ovom, za cijelo društvo, opasnom vremenu. Imamo dvojbi o odgovornoj uporabi javnih sredstava u provedbi.

Pogoduje li se ovim mjerama gospodarstvu, poduzetnicima, radnicima ili građanima?

Predsjednik Vlade RH je izjavio da su ove mjere namijenjene gospodarstvu i spašavanju radnih mjesta, ne spominjući poduzetnike, iako mjere najviše pogoduju upravo njima. Upozoravamo javnost da ove mjere neće moći, koliko god bile izdašne, spriječiti udar na radnike, neće spriječiti niti pad proizvodnje, iako će sve to ublažiti, ali će svakako očuvati pozicije poduzetničke klase. Vidljiv je nerazmjer učinaka državnih potpora u korist kapitala ali ne i rada. One su izdašnije od svake povoljne police osiguranja. Rizik je poduzetnicima gotovo uklonjen, ali ne i radnicima i građanima.

Izostanak tripartitnih konzultacija

Stoga ne začuđuje da predstavnici radnika nisu pri donošenju drugog paketa mjera uopće konzultirani, iako je predsjednik Vlade to javno najavio. Predstavnici poslodavaca su konzultirani.

Nerazmjernost i uočene slabosti u načinu uporabe javnih sredstava

Dvojimo o razmjernosti visine javnih izvora planiranih za upotrebu u odnosu na stvarne potrebe. Nije nam objašnjeno. Dvojimo o tome hoće li Vlada moći zatvoriti konstrukciju financiranja javnih potreba. Ni to nam nije objašnjeno. Međutim, ne dvojimo i upozoravamo odgovornu javnost da ne postoje zadovoljavajući kontrolni mehanizmi protiv mogućih zloupotreba javnih sredstava.

Uočene malverzacije već sada

Neki poduzetnici uzimaju sredstva od Države za radnike koje su već otpustili. Neki poduzetnici isplaćuju samo plaću koju primaju od Države iako su u mogućnosti plaćati punu plaću. Neki poduzetnici potporu koju isplaćuje Država dijele između sebe i radnika. Neki poduzetnici uzimaju sredstva od Države i za radnike na dugom bolovanju. Neki poduzetnici vrše pritisak na radnike da potpišu dodatak ugovora o radu kojim će ugovoriti plaću u visini one koju daje Država ili kojim će im se smanjiti broj radnih sati na 8 tjedno, kako bi ostatak potpore mogli zadržati iako se radniku realno radno vrijeme ne skraćuje. Neki poduzetnici zastrašuju radnike kako ne smiju dati otkaz jer će im morati vratiti iznos potpora. Neki poduzetnici mole poslovne partnere da odgode naplatu svojih faktura kako bi imali pad prihoda dovoljan za primitak državne potpore. Neki poduzetnici osnivaju nove tvrtke koje će preuzeti prihode kako bi dosadašnja tvrtka mogla primiti državnu potporu. Intervencija i kreacija dijela naših poduzetnika kako izigrati namjere i propise puno je veća nego što to možemo zamisliti.

Povjerenje ili nepovjerenje

Mehanizmi i institucije liberalne demokracije pretpostavljaju nepovjerenje. Stoga je čudno i iluzorno javno pozivanje poduzetnika od strane Vlade RH da ne zloupotrebe povjerenje oko uredne upotrebe primljenih sredstava. Država ne smije varati svoje građane, ali ne smije nikome niti iskazivati povjerenje bez efikasnog nadzora, kada se radi o sredstvima poreznih obveznika. Kod nas država postupa obrnuto.

Darivanje ili posudba

Upozoravamo odgovornu javnost da Država neodgovorno i bezuvjetno prepušta poduzetnicima ogromna javna sredstva bez preuzimanja relevantnih obveza, povrata i naknade u vrijeme kada će to biti moguće. Bez povrata tih sredstava oštećeni su svi drugi porezni obveznici, građani, potrošači, radnici, umirovljenici, mladi ljudi i sve javne potrebe, od kulture, zdravstva, školstva, sigurnosti, sve do socijalne skrbi i drugih javnih servisa. Teret ogromnog javnog duga, nosit će i buduće generacije. Svi osim današnjih poduzetnika. Bez povrata sredstava bez adekvatnog nadzora nad opravdanošću dodijeljenog, Vlada RH omogućuje bogaćenje i pogoduje jednoj društvenoj skupini, temeljem njihova statusa, a ne društvene opravdanosti.

Bespovratna sredstva prihvatljiva su samo za male poduzetnike i to na konkretnim troškovima (neplaćanje režija, najam prostora, potpora plaćama i tome slično), kao i za plaće radnika onih poslodavaca koji su zatvoreni odlukom nadležnog tijela i koji zbog toga ne ostvaraju nikakav prihod. Za ostale tek onda ako se pokaže da će kriza trajati znatno dulje od očekivanog. Način uporabe namijenjenih sredstava je eldorado za zlouporabe neviđenih razmjera, a kada imamo na umu da je to jedan od najizdašnijih paketa pomoći gospodarstvu u EU, onda našoj zabrinutosti nema kraja. Samo neka se 10% sredstava nezakonito i nesvrhovito odlije u privatne džepove, bit će to gubitak veći od 6 milijardi kuna. Država u primjeni ovih mjera nije razlikovala one koji imaju zalihe i koji bi radnicima mogli plaćati plaću još neko vrijeme, od onih koji su poslovali na rubu rentabilnosti.

Zabrana isplata dividendi i obavezan ulazak države u vlasničku strukturu većih kompanija

Tražimo da se zabrani isplata dividendi svima koji uživaju državnu pomoć. Tražimo, također da Država za sredstva koja je dala većim kompanijama stekne udjele u vlasničkoj strukturi, koje će moći prodati kada se stanje popravi. Baš kao što to rade vlade SAD-a i Njemačke.

Uplate plaće na račun radnika, a ne na račun poduzetnika

Tražimo da Država svoj dio plaće uplaćuje na račun radnika, a ne na račun poduzetnika jer se time pomaže i radniku poslodavcu, ali i onemogućavaju manipulacije državnim sredstvima.

Likvidnost da, ali potražnja?

Sve mjere Vlade usmjerene su na spas likvidnosti, što je svakako imperativ trenutka. Međutim, izostaju mjere za spas potražnje u vremenu kada je kupoprodaja minimizirana jer je stanovništvo imobilizirano. Država treba preuzeti aktivnu organizacijsku ulogu i organizirati kupovine stanovništvu te primjerice na takvim poslovima zaposliti sve koji izgube posao (ili financirati njihove plaće). Država mora osigurati prihode stanovništvu, kako bi nakon krize došlo do eksplozije potrošnje i kompenzacije izgubljene potražnje. Ako to ne učini, ponovo ćemo imati spiralu prema dolje!

Smanjivanje plaća u javnom sektoru

Smanjivanje plaća u javnom sektoru nije pitanje solidarnosti, već pitanje ekonomske pameti. Protivimo se smanjenju plaća u javnom sektoru poučeni iskustvom prošle financijske krize. Više niti jedna zemlja u svijetu ne planira smanjivati plaće. I domaća i svjetska znanost je upozorila da je to pogubno i nekorisno. Nedavna analiza Instituta za javne financije to je još jednom potvrdila. EU više ne nameće ograničenja po pitanju deficita i javnog duga. Dakle, ne postoji ekonomski imperativ smanjivanja plaća. Ako se on pojavi, tada neće biti upitna solidarnost među radnicima javnog i

privatnog sektora. Međutim, valja razumjeti, svako smanjivanje javnih plaća u sadašnjoj prvoj fazi spašavanja ekonomije, imat će ekonomski kontraproductivne učinke u fazi kada gospodarstvo treba uzletjeti.

Podjela radnika na one u privatnom i javnom sektoru

Odbijamo podjelu na radnike u privatnom i javnom sektoru prepoznajući u tome manipulacije ideologa poduzetničke klase, kako bi poslodavci svoju odgovornost za težak položaj svojih radnika pred njima - za loše poslovanje, za izostanak projekata, investiranja i inovacija - prebacili sa sebe na radnike u javnom sektoru, pa priča o neradnicima, uhljebima, previsokim porezima i neučinkovitom javnom sektoru ima primarno tu funkciju. Naravno, javna uprava je neuređena, a na nekim mjestima i prevelika, ali tome nisu uzrok radnici koji tamo rade, već politička elita nesposobna izvršiti potrebne prilagodbe i nespremna spriječiti zapošljavanje svojih kadrova. Radnika u privatnom sektoru i članove njegove obitelji liječe, obrazuju, zbrinjavaju i čuvaju radnici javnog sektora. Radnici u javnom sektoru ne bi mogli raditi bez novostvorene vrijednosti radnika u privrednom i privatnom sektoru.

Ponašanje Vlade RH u ovim okolnostima

Ne primjećujemo politiku Vlade RH utemeljenu na čvrstim načelima i društvenim vrijednostima u zaštiti nacionalnih interesa, već povijanje pod pritiscima poduzetničkog sloja i privatnih medija, koji su isto tako poduzetnici. Niti jedna članica EU nije razdavala javna sredstva bez uvjetovanja i nadzora, i uglavnom zaštite i jamstava povrata ustupljenih sredstava.

Tražimo i očekujemo

- Žurno kreiranje dodatnih mjera koje adresiraju najugroženije skupine radnika: najmlađe i najstarije, one sa invaliditetom, radnike u samoizolaciji i one u ugroženim djelatnostima.
- Očuvanje postojećeg radnog i socijalnog zakonodavstva.
- Zabranu isplate dobiti i dividendi poslovnim subjektima koji primaju bilo koju državnu potporu i to ne samo tijekom razdoblja trajanja pandemije, nego i dulje razdoblje nakon pandemije.
- Hitnu objavu popisa poslodavaca, na službenoj web stranici HZZ-a, kojima su potpore odobrene a čim prije i iznos odobrenih potpora svakom poslodavcu.
- Razvoj i potporu socijalnom dijalogu i kolektivnim ugovorima kao primjerenog i efikasnog instrumenata prilagodbe trenutnim okolnostima.
- Zaštitu radnika koji svoju egzistenciju osiguravaju u sivoj ekonomiji ili u nestandardnim tzv. prekarnim oblicima rada, stranim radnicima i samozaposlenim radnicima.
- Izravne potpore širem krugu građana kako bi se ublažio pad kupovne moći i održala agregatna potražnja.
- Zabranu deložacija i uvođenje moratorija na postojeće blokade i ovrhe računa građana do kraja godine.
- Uvođenje moratorija na kreditne obveze građana po svim oblicima kredita do kraja godine.
- Privremeno spuštanje cijena usluga i proizvoda koje su pod kontrolom države - povoljnije cijene energije (struja, plin, voda) i lokalnih komunalnih davanja – oslobađanje plaćanja usluga za najugroženije skupine građana (umirovljenici, kućanstva u riziku od siromaštva i sl.).
- Sprječavanje i naknadno strogo kažnjavanje bilo koje zlouporabe pomoći koju država trenutno isplaćuje privatnim poslovnim subjektima.
- Propisivanje posebnih uvjeta kod isplate državne pomoći većim i financijski solidnijim poslovnim subjektima.
- Mogućnost odobravanja potpora poduzećima u državnom i pretežito državnom vlasništvu koja su zbog ove situacije također upala u ozbiljne probleme.
- Podmirivanje uplata za mirovinski doprinos od strane države u cijelosti za sve one radnike čiji su poslodavci kroz ove mjere dijelom ili u cjelini oslobođeni plaćanja tih doprinosa.
- Hitno preispitivanje uloge Drugog stupa mirovinskog osiguranja i prestanka daljnjih uplata.

Zaključno

Država novim mjerama osigurava poslovanje poduzetnika bolje nego što bi to činila bilo koja osiguravajuća kuća (kasko na koronavirus) i to onim istima koji izvan krize, kada im Država ne treba, državni aparat potkopavaju ne samo poreznom evazijom već i nemušt看 kritikama. Država je neefikasna, kažu, pa ćemo zaposlenima smanjiti plaće, jer će valjda kao potplaćeni raditi efikasnije.

Iako se prezentiraju u korist radnika, ove mjere su zapravo nerazmjerno raspoređene na njihov teret. Iz krize će izaći s minimalnim plaćama, s minimalnim mirovinama jednom kada se umirove, s minimalnim radnim i socijalnim pravima, a za to vrijeme poduzetnicima će nešto još raditi i zaraditi. Bogati prije krize, bit će još bogatiji nakon nje.

Zadržavanje radnih mjesta i kontinuiteta poslovanja, nije samo interes radnika već je to nadasve interes i poslodavca, a nismo čuli koji su to tereti koje sada podnose poslodavci osobno. Iako im je društvo danas omogućilo socijalizaciju njihovih gubitaka, nakon krize će bez imalo skrupula tretirati svoje profite kao privatne i tražiti daljnje smanjenje poreza i smanjenje opsega javnih servisa. Jedan takav servis upravo nam spašava živote.

Poslodavci nisu dobili realne, društveno opravdane i korisne mjere koje su pažljivo odmjerene u funkciji i na korist cijelog društva, nego bezuvjetno i štetno pogodovanje Vlade pojedinim interesnim skupinama i kvazi udrugama koje sebe nazivaju predstavnicima poduzetnika i poslodavaca, i koje sebe pak bez bilo kakve osnove nazivaju udrugama za zaštitu interesa poreznih obveznika. To je stvarno jedini segment našeg društva kojemu u ovoj krizi nedostaje solidarnosti na koju se besramno pozivaju.

Mnogi od poslodavaca redovito pozivaju na reforme a pri tome misle samo na reforme kod drugih, ali ne i kod sebe. Istina je da je ova kriza prilika. Sposobna Vlada mogla bi baš sada pokrenuti najvažniju reformu u Hrvatskoj, transformaciju iz pretežno rentnog u proizvodno gospodarstvo s industrijskom strukturom. Nadalje, odlična je prilika i za obračun s klijentelizmom, kao glavnim izvorom neefikasnosti naše ekonomije i društva, jer je povezanost aktera privatnog i državnog sektora osnova poslovanja mnogih. U naporu da spasi cijelo društvo, Država danas spašava i rentnu i klijentelističku strukturu gospodarstva. Možda je prilika da to počne rješavati.

Apeliramo na hitnu javnu i tripartitnu raspravu o razdoblju nakon što epidemija prestane, jer postoji vjerojatnost da će nezaposlenost početi rasti uz novo smanjivanje prava zaposlenih. Neobično je važno imati stalno u fokusu da ništa što se čini danas ne smije utjecati na stanje sutra na način koji bi stimulirao daljnje iseljavanje stanovništva. To je veći problem za Hrvatsku nego što je to koronavirus.

U Zagrebu, 8. travnja 2020.

Za SSSH **Mladen Novosel**, predsjednik, v.r.

Za NHS **Krešimir Sever**, predsjednik, v.r.

Za MHS **Vilim Ribić**, predsjednik, v.r.